

ARKEOLOGERNAS/ANTIKVARIERNAS KOMMENTARER

ÅHUS BORG

Årkebiskopsborgen i Åhus uppfördes troligtvis under mitten av 1100-talet. I dagsläget är det okänt om befintlig anläggning utgör Fas 1 eller 2. Borgen ödelades definitivt 1569, under nordiska sjuårskriget. Dessförinnan hade den förstörts ytterligare en gång, men återuppbyggts under andra hälften av 1200-talet.

En utgrävning genomfördes 1892-93 på den södra av två stora kullar. De frilagda murarna från utgrävningen är infällda på bild nr 1.

På den bearbetade undersökningskartan, bild nr 3, markerar rött troliga yttre, tidigare okända försvarsmurar och eventuell bebyggelse. Med största sannolikhet har den medeltida kajkonstruktionen återfunnits. I förvrängt läge kan en cirkelformad struktur skönjas på norra kullen, bild nr 2. Detta skulle eventuellt kunna utgöra det som rimligtvis borde finnas på platsen; kärntornet.

Under sommaren 2007 hoppas Regionmuseet kunna genomföra en mindre arkeologisk insats för att utröna den ursprungliga borgens omfattning och sammansättning. Utvärdering kommer även att göras gentemot magnetometerundersökningens resultat.

Jimmy Juhlin på Regionmuseet Kristianstad har författat detta inlägg.

Bilder (klicka på bild för större storlek)

EFTERUNDERSÖKNING I SKÖVDES UTKANT 2006

2006 gjordes "efterundersökningar" av marker i anslutning till en större boplatz från järnålder och tidig medeltid strax utanför Skövde i centrala Västergötland. Tanken med gradiometerundersökningen var att försöka spåra om det gick att se strukturer som hör samman med de undersökta delarna av det större boplatzområde som grävdes ut 2002. Vid utgrävningen hittades knappt ett 50-tal spår av förhistoriska och tidigmedeltida hus, många härdar och andra spår av aktiviteter.

Gradiometerundersökningen kan inte ersätta arkeologiska undersökningar, men i det här fallet syntes det motiverat att prospektera efter tecken på flera hus, som närmast förväntades i form av strukturerade "huslika" anomalier under matjordstäcknet. Gradiometerundersökningen fick en oväntad bieffekt. 3 ‐ 4 grids kom pga en felorientering av att hamna över det område som redan undersökts och där ett hus grävts bort knappt 4 år tidigare. Här visar gradiometerundersökningen spår av de uppgrävda stolphålen och spår av små dumphögar. Vi kan t o m kanske ana spåren av en "saknad" gavel på ett hus som grävdes ut då.

En intilliggande igenfylld äldre vägsärning där man förmodligen tippat en del "magnetiskt" skräp syns också.

De grids som lagts i fd åkermark norr om den grävda ytan innehåller några platser med anomalier som ger ett husliknande intryck, särskilt om man beaktar att gradiometerundersökningen snarare redovisar aktivitetsytor där det bl a grävts och trampats runt än de enskilda stolphålen. Dessutom passar några "strukturerade anomalier" in på gränsen mellan en bys åkergrädder och dess utmarker, som man kan se den i kartor från 1700-tal. En bit öster om det här området undersöktes mindre ytor kring en gammal åkerholme, på en höjd där det sedan länge ligger en grav. Här har det gått att spåra vad som kan tolkas som äldre odlingsspår (äldre än det man anar i 16-1700-talets kartor) samt möjligen spår av byggnader.

Även om ingen av de här platserna grävts i dagsläget, utan snarare ses i relation till en väl undersökt yta om ca 2 hektar, så ger anomalierna aspekter på det undersökta området: i Skövdes utkant, vid trafikplats Segerstorp, finns fortfarande spår av en bebyggelse som varit mer omfattande än vad vi hittills undersökt.

AB

Referenser:

A Berglund, 2005, Esketorp ‐ ett boplatskomplex i Skövdes utkant , i Arkeologiska möten utmed väg 26, Skara.

Bilder (klicka på bild för större storlek)

Bildtext: Kartan visar en del av det ca 2 hektar stora område som undersöktes arkeologiskt 2002. Fyra år senare genomfördes en gradiometersession nordost och öster om grävningområdet som idag är trafikplats

Bildtext: Med tegarna från en 1700-talskarta som bakgrund syns här de grids som lagts ut i anslutning till ett gammalt impediment, där det fortfarande ligger kvar en gravhög (blå prick i kartan). Flera av de registrerade anomalierna kan tolkas som äldre bruksningsspår som bryter av från 1700-talets och senare tiders tegar. Dessutom samlas kring höjdens sluttningar (högsta punkter är vid graven) spår som kan tolkas som terrasser och upp mot platån kring graven tätare spår som kan tyda på spår av en byggnad.

TOMMARPS KLOSTER.

Under den stränga vintern 2006 gjordes geofysiska mätningar av i princip hela det förmodade klosterområdet. Efter fyra dagars mätningar av den snötyngda marken kunde många intressanta strukturer skönjas på klosterområdet väster och söder om klosterplatsen. I den södra delen av området framkom en av de försvunna gatorna i byn/staden. Både norr och söder om denna fanns en mängd mörka, runda markeringar vilka, rent hypotetiskt, kan vara grophus. Intill klosterplatsen gick det även att avläsa såväl den västra avslutningen på klosterkyrkan som i princip hela lekbrödernas länga. Dessutom kunde man även urskilja den södra klosterlängan, och faktiskt även det stora schaktet från 2005. Men det mest intressanta var att den södra delen av den östra klosterlängan, dvs. klosterbrödernas egen länga, framträdde oerhört tydligt. Enligt den "ideala klosterplanen" kan skrivarsalen i klostret ha funnits där.

Det gick även att skönja något som mycket väl kan vara klostrets västra omgivningsmur, vilken kan anas som en naturlig fortsättning av lekbrödernas länga ned mot den ovannämnda vägen. Intill den antagna omgivningsmuren kan även skönjas mindre byggnader.

Ungefär 30 meter väster om lekbrödernas länga finns det antydningar om ytterligare intressanta strukturer, vilka kanske inbegriper både vägrester, byggnader, gravar, brunnar och varför inte grophus. Det måste dock betonas att det vi läser in i resultatet av de geofysiska mätningarna endast är tolkningar, vilka i och för sig bygger på det äldre kartmaterialet och på erfarenheterna från tidigare arkeologiska undersökningar. Det är endast genom arkeologin vi kan få svar på hur det stora klosterområdet har utnyttjats genom seklerna. Hur som helst visar de geofysiska mätningarna att området är långt mer komplext än man tidigare anat.

Referenser:

Lars Jönsson och Ulrika Wallebom. Tommarp och Simrishamn: Österlens medeltida städer. ISBN: 91-86360-92-2

Bilder (klicka på bild för större storlek)

Bildtext: Resultatet av de geofysiska mätningarna av klosterområdet i Tommarp. Märk att de föreslagna strukturerna enbart är tolkningar. Inmätningarna är utförda av Glenn Envall och publiceras med tillstånd av honom.